
VICTOR HEINRICH BAUMANN LA 75 DE ANI

Colegul și prietenul Victor Heinrich Baumann a împlinit, iată, o frumoasă vârstă, una la care, în anii studenției noastre o raportam doar la prestigioșii noștri dascăli și nicidecum la noi.

Aparține, Victor, unei generații de istorici valoroși – cea care a dobândit încununarea universitară a absolvirii în anul 1964, un an de referință, așezat sub semnul lunii aprilie anunțând vremuri noi. În generația sa – de care mă desparte doar un an – s-au afirmat doar câțiva confrați printr-o carieră științifică referențială, cei mai mulți rămânând să slujească Istoria în învățământ, în București câțiva, alții în orașele patriei, ca eminenti profesori. Victor a urmat inițial și el această cale, devenind profesor de istorie la un prestigios liceu tulcean, (1964-1967), de unde însă, în 1968, a ales un alt drum, trecând ca muzeograf la Muzeul *Deltei Dunării*. Din liceul amintit a fost de alături ales de către Simion Gavrilă, convins adică, oferindu-i-se șansa de a dobândi un loc de muncă la o instituție de cultură de elită, condusă cu o vocație și abnegație excepționale. L-a convins în fapt să lase catedra în favoarea muzeului, nășindu-l la propriu ca arheolog și muzeograf, și oferindu-i astfel posibilitatea de a se afirma științific potrivit calităților și talentelor sale.

Adică, tânărul profesor a ales și el, la rândul-i, atras de o carieră promițătoare într-un domeniu aflat în primă afirmare, cel al muzeografiei, care-i garanta reușita. Evaluându-i acum rezultatele – de care în modestia sa nu a făcut caz – remarcăm că a decis în mod corect. Victor H. Baumann nu dă nicicum vreun argument celor care l-ar evalua ca provincial, decât acela că întreaga carieră și-a consolidat-o numai într-o fostă provincie romană, deci în Dobrogea. Despre el se poate afirma că are o ținută și o rigoare intelectuală de clasă superioară, de o largă anvergură, că dovedește și stil și eleganță comportamentală, atât ca profesionist, cât și ca om. Mă grăbesc să afirm că muzeograful Baumann este un autor demn de admirat pentru urmărirea constantă a

unei tematici ducând spre epuizarea unor subiecte cu totul noi, sau doar enunțate, în literatura ce privește civilizația și cultura clasică din Dobrogea. De altminteri când, în anul 1993, a dobândit titlul de cercetător în cadrul Institutului de Cercetări Eco-Muzeale – fondat de Simion Gavrilă (ce premieră în muzeografia din România!), și la care a contribuit și el, i s-au confirmat doar calitățile științifice de o prestigioasă comisie. Provincia imperială antică, la a cărei margine era și Dobrogea, l-a fascinat pe Victor Baumann cu mult înainte de anul 1964, când a prezentat la licență lucrarea *Raporturile dintre Imperiul roman târziu și lumea barbară din spațiul carpato-dunărean în sec. al IV-lea e.n.*, din care se desprindea deja un interes aparte pentru habitatul antic de la gurile Dunării. El luase contact cu arheologia încă din anii de liceu, apoi, în timpul facultății i-a cunoscut pe corifeii domeniali ai timpului lucrând și pe câteva șantiere. Pornite pe urmele vizionarului Vasile Pârvan, cercetările sale au debutat într-o perioadă de deschidere, fiind înlesnite de un larg interes oficial al istoricilor pentru Dobrogea. Și lui i s-a oferit atunci șansa să contribuie direct la lărgirea cunoașterii istoriei provinciale, abordând sistematic investigarea așezărilor antice, în primul rând cele rurale, dar și a unor perimetre urbane clasice și mari fortificații. Muzeul a fost locul, cadrul și stimulatorul acestora. În anii '70 muzeul tulcean reușise să se impună atenției comunității arheologilor și istoricilor ca un activ centru de cercetare. Adică printr-un demers metodologic modern prin care teritoriul era investigat: pornind de la realitățile geografice speciale, cuprinzându-le pe cele naturale exprimate aparte și senzațional de Gurile și Delta Dunării, care au fost din vechime o atracție continuă pentru comunitățile umane în căutare de locuri bogate și resurse de viață. Or, aceste realități ofereau – arheologic, biologic și etnografic – un spațiu dens populat, chiar o platformă de numeroase legături cu vecinătățile începând din preistorie, care, toate, cereau cercetări sistematice. Muzeul *Deltei Dunării* (denumire până în 1993) atrăgea atunci – și continuă, desigur – solicitări insistente de cooperare academică, mai clar vizibile în sectorul arheologiei și cel al științelor naturii, așa că a asigurat deopotrivă obiective de cercetare, de dezvoltare, de dialog și comunicare, în care erau antrenați mai mulți lideri ai elitelor științifice. Dovadă o fac cele câteva reuniuni internaționale care s-au bucurat de participarea unor somități domeniiale, dar și numeroasele reuniuni naționale care au avut în muzeu un organizator, o gazdă și un loc ideal de evaluare.

Personalități recunoscute pe plan internațional au participat la un sistematic demers colocvial găzduit de muzeu și la susținerea căruia, lângă energicul Simion Gavrilă, și Victor Baumann și-a verificat calitățile. Mulți dintre arheologii, epigrafisti și numismații de primă mână ai vremii au lucrat în acei ani în stațiuni tulcene – Babadag, Troesmis, Noviodunum, Dinogetia, *Ibida*. La fel și naturaliștii sau etnografii reputați au cercetat așezările și habitatul deltaic, iar colecțiile excepționale de artă și cele bibliografice s-au format tot în acei ani. Tulcea devenise prin muzeu un reper muzeografic național.

În acei ani, la sugestia lui Emil Condurachi, Alexandru Simion Ștefan deschidea în Dobrogea seria investigațiilor de topografie antică prin mijlocirea aerofotografiei, ale cărei "secrete" le dobândise sub îndrumarea generoasă ale lui Dinu Adameșteanu. Încurajat de mentorul său, dar susținut direct de Vasile Drăguț, Radu Florescu și de Simion Gavrilă și Adrian Rădulescu, Alexandru Simion Ștefan a adus, prin noile tehnici, impulsuri radicale cercetărilor provinciale. Or, Tulcea a figurat în studiile sale de promovare pe primul loc, iar în Constanța, Adrian Rădulescu insituise, tot atunci, un magistral program de cercetare și restaurare. Cei doi lideri, Simion Gavrilă și Adrian Rădulescu, sunt categoric de recunoscut ca vectori esențiali ai dezvoltării muzeografiei dobrogene. Trebuie amintit în acest context și inginerul Marcel Stanciu, cel care a înființat acvariul și delfinariul constănțean.

Poziționat imediat lângă Simion Gavrilă, Victor H. Baumann a participat la proiectarea și la împlinirea programului de muzeificare a descoperirilor arheologice – ultimul extrem de complex și riguros urmărit – finalizat în 1975 printr-o reorganizarea muzeală, cu rezultate spectaculoase.

Contextul doar schițat aici a favorizat benefic opțiunile științifice ale colegului nostru, implicat în demersul de control patrimonial al teritoriului tulcean prin Oficiul Județean pentru Patrimoniul Cultural Național, dar și în lucrările de evidență a siturilor și monumentelor istorice sau în cele de conservare-restaurare.

De altfel, în expoziția de bază pregătită (1972–1975) în temeiul tematic alcătuit de Victor H. Baumann, bogăția arheologică a Dobrogei era redată unitar și holistic, cu accente puse pe mărturiile tulcene, evidențiindu-se locuirea și ocupațiile, așezările și dinamica lor, condiționările habitatului, rolul marilor fortificații, adică evoluția istorică a Dobrogei și poziția în cadrul acesteia a propriului patrimoniu. La vecinii constănțeni, rezolvările muzeografice de la Edificiul cu mozaic, *Histria* și *Adamclisi* – inspirate și sugerate de Dinu Adameșteanu –, dar și debutul organizării colecțiilor de la Capidava și Cernavodă, au înscris repere și totodată argumente stimulante pentru grupul muzeografic tulcean. Grupul muzeografic s-a impus tocmai în acei ani atenției tuturor confrăților din țară, surprinzând prin rezultate remarcabile.

Momentul 1977 – bine folosit de muzeografia provinciei – are, desigur, importanța sa pentru dezvoltările ulterioare: o construcție nouă pentru muzeul de arheologie din Tulcea în aria anticului *Aegyssus* și o alta pentru *martyrion*-ul de la Niculișel.

La începutul deceniului opt al veacului trecut, când îi apăreau primele studii – debutul îl făcuse în anul 1971, prin Note epigrafice (SCIV) –, tânărul muzeograf Victor H. Baumann lucra într-un valoros grup profesional, din rândul căruia câțiva se vor afirma ulterior chiar pe plan internațional. A contribuit și el – se înțelege că alături și

împreună cu Simion Gavrilă – în a le fi asigurat colegilor un climat optim de muncă, mari șanse de afirmare și o constantă și delicată atenție.

În acei ani i-a fost dat să facă descoperiri senzaționale, urmate apoi de altele, într-o cadență succesivă și printr-un noroc ieșit din comun. Norocul l-a însoțit când a săpat la Telița („La Pod”, „Izvorul Maicilor”, „Amza”) cu rezultate excepționale, dar a fost prezent și la săpăturile de la Niculițel și *Noviodunum*. Fiecare dintre acestea a adăugat repere fundamentale pentru Dobrogea, iar câteva, pentru istoria României. Regretul său major de a nu fi izbutit conservarea și restaurarea *in situ* a cuptoarelor de ars ceramică de la Telița (ce descoperire fabuloasă !), irosindu-se o șansă unică, l-a compensat oarecum prin câteva reconstituiri muzeale privind tehnologia ceramicii și utilizarea acesteia în serviciul nevoilor umane.

Da, într-adevăr Victor H. Baumann a fost și rămâne un arheolog norocos și un muzeograf dotat cu har ! A dovedit un simț special al înțelegerii concepției edilitare și al mecanismelor constructive, o intuiție aparte privind topografia istorică, firesc și sistematic argumentate de izvoare epigrafice și numismatice, dar și de o asiduă argumentare bibliografică.

În schimb, la Niculițel *martyrion*-ul i-a conferit, în urma săpăturii și descoperirii martirilor creștini, un statut de referință științifică excepțională. Pentru acest complex unic a întocmit (1991-1994) și proiectul de restaurare și a contribuit împreună cu Simion Gavrilă la muzeificarea sa.

Într-un alt loc celebru, la *Noviodunum*, a lucrat îndelung, scoțând la lumină rezultate senzaționale care lărgesc mult cunoașterea limesului dunărean și a teritoriului, a hinterlandului administrat de așezările de pe limes.

Prin teza de doctorat *Contribuții la cunoașterea villa-ei romane în Dobrogea*, ca și prin alte sinteze: *Ferma romană în Dobrogea* (1983) și *Așezări rurale antice în zona Gurilor Dunării. Contribuții arheologice la cunoașterea științifică a habitatului rural (sec. I-IV p.Ch.)* (1995), Victor H. Baumann a dat un contur complet și a formulat concluzii clare asupra procesului de locuire, desemnând anumite tipologii arhitecturale, concepții și tehnici de edificare, specialități și date esențiale despre autohtoni.

Sângele martirilor (prima ediție – 2005, a doua – 2015) și suita sa de studii dedicate bazilicii de la Niculițel i-au adus lui Victor H. Baumann elogii deopotrivă din partea confrăților, dar mai ales a teologilor și istoricilor religiei, punând Dobrogea pe o reputată scară valorică creștină. Sinteza sa pentru *Noviodunum. Șantierul arheologic (1995-2009)*, dublată de consistenta colaborate la *Isaccea. Pagini de monografie* (2007) oferă comunității locale și tulcenilor un consistent suport identitar. Atenției istoricului Baumann nu i-au scăpat alte subiecte, precum *Prezența elenilor la Tulcea* (2005) sau *Prelucrarea și circulația metalelor* (2005).

Vizionarismul muzeografic al lui Victor H. Baumann este însă cel mai bine exprimat în lucrările periodice de modernizare muzeală prin restructurarea colecțiilor, la a căror creștere a contribuit în mod exemplar. Ca și în proiectele expoziționale pentru care a lucrat alături de colegi: unul din acestea *Des racines communes. Aveyron—Tulcea*, cu catalog (2003), a surprins prin asocierile favorizate de includerea artefactelor arheologice și etnografice, a unor unelte și produse manufacturate culturii vechi europene. În altul local, expoziția *Tezaurul nord-dobrogean* (2006), aduce o interpretare nouă, capabilă să reînvie și să explice... regional și singurul local în repertoriul ocupațional, ca și în expresiile podoabelor și accesoriilor vestimentare. Contribuția sa la refacerea muzeală (2014) după criteriile noii muzeografii, care prin obiecte caută să reconstituie viață cotidiană, agenții de schimbare, cauzele și efectele, arată câtă sensibilitate și ce grad de înțelegere dobândite prin îndelungi experiențe, deține muzeograful Victor H. Baumann. Un nou concept muzeal, o altă atenție acordată stațiilor arheologice ca izvoare de patrimoniu și oglinzi de restituire istorică, se vădesc în conceptele sale muzeografice. Pe toate acestea le întrezărim și la mai tinerii confrăți din ICEM, păstrate și însușite în urma unui veritabil laborator de formare și specializare inițiat de venerabilul și de bună aducere aminte Simion Gavrilă și la promovarea căruia și Victor H. Baumann are netăgăduite merite.

Ca fin cunoscător al satisfacțiilor intelectuale superioare, apreciate de cei care servesc patrimoniul, Victor H. Baumann a promovat constant formele riguroase de comunicare scrisă a cercetării acestuia și în acest sens îl regăsim nu doar ca autor ci și ca răspunzător direct al editării prestigiosului anuar "Peuce", chiar inițiator al colecției Biblioteca Istro-Pontica (seria Arheologie).

Dedicat și credincios deopotrivă arheologiei și muzeografiei, considerată ca un mijloc sigur de a pune în valoare istoria, acum la 75 de ani Victor H. Baumann poate privi cu mulțumire la cele care dau conținut pe deplin unei împlinite cariere profesionale. Realizările sale îl așează pe drept între cei onorați cu titluri și recunoașteri oficiale, fiind însă mult mai mulți cei care-l consideră un istoric de netăgăduită reputație. Între aceștia se înscrie și cel care semnează rândurile de față, urându-i bucurii și, mai ales, sănătate.

La mulți ani Victor H. Baumann!

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE (2007-2015)¹

MONOGRAFII

- 2007 *Isaccea. Pagini de monografie* (Rădulescu, N., Vladimirov, O. coord.), Constanța.
- 2010 *Noviodunum. Șantier arheologic 1995-2009*, BibliIP-SP 5, Tulcea.
- 2012 *Instituția Prefectului – Județul Tulcea, trecut și prezent* (în colab. cu Raluca-Elena Petrov și Elena Franga), Constanța.
- 2015 *Sângele martirilor*, BibliIP-SP 9, Constanța (ediția a II-a).

ARTICOLE

- 2007 *Edificiile publice din așezarea rurală romană de la Telița-Amza, jud. Tulcea, Peuce*, S.N. 5, 187- 204.
- 2008 *Ceramica terra sigillata de la Noviodunum*, Peuce, S.N. 6, 207-250.
- Despre începuturile vieții romane la Noviodunum*, Peuce, S.N. 6, 189-206.
- Anciens témoignages chrétiens à Noviodunum*, în Ailincăi, S., Micu, C., Mihail F. (eds.), *Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare*, Tulcea, 219-227.
- 2009 *Lucernele de la Noviodunum*, Peuce, S.N. 7, 217-310.
- Producerea ceramicii locale la Gurile Dunării în secolele I-IV p.Chr.*, Peuce, S.N. 7, 193-216.
- Note referitoare la istoria veche a teritoriilor nord și vest-pontice*, în Zanoci, A., Arnăut, T., Băț, M. (eds.), *Studia Archeologiae et Historiae Antiquae. Doctissimo viro Scientiarum Archeologiae et Historiae Ion Niculiță, anno septuagesimo aetatis suae, dedicatur*, Chișinău, 285-294.
- Les édifices publics appartenant à l'établissement rural romain Telița-Amza, département de Tulcea*, în Aparaschivei, D. (eds.), *Studia Antiqua et Medievalia. Miscellanea in honorem annos LXXV peragentis Professoris Dan Gh. Teodor oblata*, București, 79-98.
- Old Christian Testimonies at the Danube River's Mouths*, în *The Christian Mission on the Romanian Territory during the first Centuries of the Church*.

¹ Lista lucrărilor publicate de V. H. Baumann până în 2006 poate fi consultată în Peuce, S.N. 3-4, 2006.

-
- The Acts of the International Symposium „1600 years since the falling asleep in the Lord of Saint Theotim I of Tomis”, Pontica Cristiana Colection 1, Constanța, 64-82.*
- 2010 *Introducere în studiul ceramicii fine de la Noviodunum, Peuce, S.N. 8, 109-146.*
- 2011 *Prezențe din mediul italic la Gurile Dunării în sec. II a.Chr.-III p.Chr., Peuce, S.N. 9, 203-216.*
- 2013 *Aspecte din viața spirituală a populației rurale din zona Gurilor Dunării în pragul noului ev creștin, Peuce, S.N. 11, 67-100.*
- 2014 *Prelucrarea fierului în officina romană târzie de pe Valea Morilor, Telița, pct. Hogeia, Peuce, S.N. 12, 169-232*
- 2015 *Despre un relief dionysiac descoperit la Tulcea, Peuce, S.N. 13, 91-106.*

